

Vertaisarvioinnin kehittäminen nuorisokodeissa

Eduskunnan tarkastusvaliokunnan kuulemistilaisuus 11.2.2021

Ansa Leinonen, valvontakoordinaattori, Jyväskylän sosiaali- ja terveyspalveluiden valvontayksikkö

Tausta-asetelmia

- Valvontakäynneillä sijaishuoltopaikoissa painotus asiakirjojen tarkastamisessa ja johdon kanssa keskustelussa
- Jälkihuollon nuorten kriittinen palaute
- Miten lapsia ja nuoria kuullaan jo sijaishuollon aikana?
Kuka kuulee ja miten? Vaihtuvat aikuiset...

Tausta-asetelmia

- Aspa-säätiön mainio vertaisarvioinnin malli vammaisten asumispalveluista
<https://www.aspa.fi/fi/ajankohtaista/mit%C3%A4-aspan-vertaisarviointi-tarkoittaa#013a0cb9>
- Tarve kehittää asiakaspalautemallia, joka vahvistaa asiakasnuorten osallisuutta sijaishuollon aikana ja hyödyntää kokemusasiantuntijuutta ja vertaisuutta.

Kehittämistyöstä pilotointiin

- Helmikuussa 2017 perustettiin kehittäjäryhmä Sankarit, taustatiimissä Pesäpuusta kehittämispäällikkö Johanna Barkman ja Jyväskylän lastensuojelupalveluista jälkihuollon sosiaalityöntekijä Maarit Lamberg ja sosiaalipalvelujen valvontakoordinaattori Ansa Leinonen
- 2017 käytiin läpi Sankarien kehittäjäryhmässä ryhmäytymistä ja valmisteltiin haastattelukysymyksiä, samalla kehittäjänuoret valmentautuivat vertaisarvioinnin vaativaan tehtävään sekä sitoutuivat vaitiolovelvollisuuteen

Pilotoinnista toteutukseen

Tammikuusta 2018 alkaen on Jyväskylän seudulla vertaisarvioitu 11 eri nuorisokotia

(4 kaupungin omaa yksikköä ja 7 yksityistä palveluntuottajaa)

Lisäksi Pesäpuu on tehnyt muutaman vertaisarviointin omana työnä.

Tämän lisäksi on järjestetty aiheesta 3 erilaista paikallista työkokousta ja liitytty vahvasti muuhun lastensuojelun kokemusasiantuntijaverkoston toimintaan.

Vertaisarvioinnin prosessi nuorisokodissa:

Käytännöt asiat

Vierailu
laitoksen
työn-
tekijä-
pala-
verissa

Yhteinen
alkuinfo
asiakkaille
ja ohjaajille

Asiakasnuorten
haastattelut

Yhteinen
palaute-
tilaisuus

Seuranta

Vertaisuus ja tuki

Muita huomioita

- Vanhemmille lähetetään nuorisokodeilta tiedote uudenlaisesta toimintamallista, muutoin toimitaan lasten omien oikeuksien periaatteella, palautekertaan kutsutaan myös nuorten sosiaalityöntekijät
- Haastattelukysymykset ovat muokkautuneet koko ajan
- Vertaisarvioinnin tehtävä on vaativaa vapaaehtoistyötä, ryhmä on tärkeä kasvualusta ja työnohjauksellinen kannatteleva tuki on ehdoton edellytys

MINUN ELÄMÄNI TÄÄLLÄ

MITÄ SE ON OLLA?
TÄSSÄ PAIKASSA?

MITKÄ ASIAT
OVAT TÄÄLLÄ
HYVIN?

MISSÄ HUONEESSA, PAIKASSA,
TYKKAAAT VIETTÄÄ
AIKAASI?

MITÄ KAIKKEA VOIT
TÄÄLLÄ TEHDÄ JA
HARRASTAA?

MITKÄ ASIAT OVAT
SINULLE TÄRKEITÄ?

MITÄ MEIDÄN OLISI VIELÄ
TÄRKEÄÄ TIETÄÄ?

MINÄ

- ☐ VOIN OLLA OMA ITSENI
- ☐ VOIN VAIKUTTA
- VAATTEET
- PUHTAUS
- OMA HUONE
- YKSITTISYYS
- KOULU
- HARRASTUKSET
- RAHA-ASIAT
- KAVERIT
- ☐ PYSTYN ILMAISEMAAN
- AJATUKSIANI
- TUNTEITANI
- ☐ VOIN VAIKUTTA OMIIN ASIOIHINI
- TÄÄLLÄ
- SOSIAALITYÖNTEKIJÄN KANSSA

1 TURVALLISUUS

EI 5 10 KOLLA

2 RUOKA 3 UNI 4 KAVERIT TÄÄLLÄ

5 OMA OHJAAJA

• MILLAINEN ON SUHTEESI HÄNEEN?

6 HENKILÖKUNTA

• KEITÄ VOIT HELPOSTI LAHESTYÄ?

• KENELLE VOIT JUTELLA ASIOISTASI?

7 ILMAPIIRI - KANNUSTAVA?

• TEHDÄANKO ASIOITA YHDESSÄ?

• MIEN NUORIA KOHDELLAAN?

• SAATTEKO NÄYTTÄÄ TUNTEITA? ILOA, SURUA, KIUKKUA, IKÄVÄÄ JA RAKKAUTTA?

8 SÄÄNNÖT, RAJOITUKSET JA SEURAAMUKSET

• MITÄ MIELTÄ OLET NIISTÄ?

• JOUKKORANGASTUKSET - ONKO?

9 YHTEIDENPITO

• YSTÄVIIN PERHEESEEN

10 TULEVAISUUS

• MILTÄ SE NÄYTTÄÄ?

Vertaisarvioinnin tavoitteet:

- Nuorten kokemusten kartoittaminen arjen ja palveluiden toimivuudesta ja laadusta.
- Lisätä lasten oikeuksien toteutumista sijaishuollossa.
- Ehkäistä kaltoinkohtelua ja vahvistaa osallisuuden ja turvallisuuden kokemuksia sijaishuollossa.
- Tuottaa vertaisuuden kokemuksia sijaishuollossa kasvaville nuorille.
- Lisätä vertaisarvioitsijoina toimivien nuorten hyvinvointia ja kiinnittymistä yhteiskuntaan merkityksellisen toiminnan kautta.
- Vahvistaa osallisuutta tukevan toimintakulttuurin lisääntymistä sijaishuollossa.

Onnistumisia ja yllätyksiä vertaisarvioinnissa

- Luottamuksen syntyminen lähes välittömästi.
- Nuorten valmius ja kyky reflektoida omaa itseä, ympäristöä ja niiden välisiä suhteita.
- Hyvä kohtaaminen kantoi vielä kuukausien päästä.

"Tässä voi olla ihan chillisti ilman mitään paineita."

"Ei hitto miten hyvä fiilis!"

"Tuntui hienolta ja mahtavalta, kun nuoret luottivat meihin heti".

"Te ymmärrätte mistä mä puhun, on paljon helpompi puhua näistä asioista semmoselle, joka tietää".

Kokemusterveisiä

- jokaisessa yksikössä on löytynyt rohkeita haastateltavia (3-6 nuorta/yksikkö)
- onneksi kokemukset etupäässä myönteisiä, jokaisessa yksikössä aina on löytynyt myös kehitettävää
- on tärkeää pitää siitä kiinni, mikä jo toimii!
- nuoret ovat antautuneet haastatteluissa pohtimaan asioita monipuolisesti ja rakentavasti, haluavat olla vaikuttamassa ja edistämässä hyvää lastensuojelupalvelua

Hyvää arkea nuorisokodeissa

- Enemmistö nuorista kokee olevansa oikeassa paikassa ja saavansa tarvitsemaansa tukea ja apua.
- Nuorisokodeissa saa pääsääntöisesti olla oma itsensä.
- Oma huone ja siihen liittyvät asiat, sekä niihin vaikuttaminen koetaan tärkeänä.
- Omaohjaaja on tärkeä!
- Joillakin nuorilla ei ole tiedossa omaa sosiaalityöntekijäänsä tai sitä ei ole lainkaan.
- Nuoret kokevat saavansa kehuja ja positiivista palautetta, toisinaan kehut pitää ansaita.
- Yleisen turvallisuuden kokemus on suuri, mutta lähes joka paikassa on nähty tai koettu jonkinlaista väkivaltaa. Onko tilanteet käsitelty kaikkien osapuolien näkökulmasta loppuun saakka?

Toiveita ja tarpeita

➤ Palaverit:

"Kyllä mua jotenkin uskotaan, mutta kun omaohjaajalta kysytään jotain, sitä uskotaan vähän enemmän kuin mua."

"On ne vähän ahdistavia, kun niissä käydään kaikkia asiat läpi."

"Siel on ihan sika tylsää."

"Ovat tärkeitä, koska ne mahdollistaa asioiden sopimisen."

➤ Seksuaalikasvatus: Seksuaaliterveyskasvatus kuuluu jokaiselle nuorelle, riippumatta siitä, arvioiko aikuiset sen olevan ajankohtaista. Seksuaaliterveyskasvatus ei ole pelkästään koulun vastuulla.

➤ Arjen sujuminen tilanteissa, joissa aikuisten aika menee yhden nuoren asioita hoitaessa. → Esim. hatkat.

Erityinen kohtaamisen tapa

- *erityinen kohtaamisen tapa, ei perinteistä valta-asetelmaa
- *vertaisuuden voima, riittävä yhteinen kokemuspohja, uskottavuus
- *keskustelukumppanina elävä esimerkki sijaishuollosta kasvaneesta ja itsenäistyneestä nuoresta aikuisesta
- *haastattelussa mennään nuoren ehdoilla, lapsilähtöinen osallisuus
- *pääsee vaikuttamaan oman elämän asioihin ja myös yhteisön elämään, vahvistetaan tietoa Lapsen oikeuksien sopimuksesta
- *laitokselle tärkeää kokemustietoa, merkityksellinen laadullinen arvio sekä hyvin toimivista asioista että kehittämistarpeista

Monipuolisia vaikutuksia

- *vertaisarvioitsijalle kiinnostava ja merkityksellinen tehtävä
- *valvontatyöhön ja laadun arviointiin saadaan vahvistettua asiakasnuorten omaa kokemusääntä
- *Sankarien kehittäjäryhmä rento, mutta välttämätön kannatteleva taustatuki
- *ryhmässä voi olla mukana vaihtelevalla panoksella, mutta vertaisarviointikohtaisesti sitoudutaan tiiviiseen työskentelyyn

Oma kokemus

”Vertaisarvioinnin kehittäminen ja pilotointi Sankarien kehittäjäryhmän kanssa on ollut parhaita peliliikkeitä 30-vuotisella sossu-uralla. Tässä on kombinoitunut mielestäni onnistuneesti Sankarien kokemuksellinen vertaisviisaus sekä ketterän kehittämisjärjestön että kaupungin lastensuojelupalvelujen ja sosiaalipalvelujen valvonnan viranomaistyö. Olemme onnistuneesti liittyneet kansalliseen kehittämistyöhön. Osallisuuden ja vertaisuuden käsitteet ovat saaneet todellisia merkityksiä.”

Uudistuva lastensuojelu : kohti asiakkaiden ja ammattilaisten yhteistoimintaa; <http://www.julkari.fi/handle/10024/137112>

Lähteitä ja linkkejä

Hoikkala, Susanna; Kojo, Raija; Tervo, Jaana; Aaltonen, Teija (2017) Sijaishuollon ohjauksen ja valvonnan malli : kohti lapsikeskeistä ja lapsenoikeusperustaista toimintatapaa, <http://www.julkari.fi/handle/10024/132271>

Hyvärinen Sauli, Pösö Tarja (toim.) (2018) Lasten haastattelu lastensuojelussa. Keuruu: PS-kustannus

Leinonen Ansa (2019) Nuorisokotien vertaisarviointi –kohti lapsiystävällistä ja osallisuutta tukevaa valvontatyötä. Rakenteellisen sosiaalityön erikoistumiskoulutuksen lopputyö.
<https://www.sosnet.fi/loader.aspx?id=52c3fbad-7e85-4cda-bbc7-4ff094bfbf8f>,

https://stm.fi/artikkeli/-/asset_publisher/vertaisarvioinnilla-lisaa-osallisuutta-ja-vaikuttavuutta-lastensuojelun-sijaishuoltoon?fbclid=IwAR2zhSxtvA128Va7K2V9_--TFOAUb6RpjXUeVVzh5aKwBoKAeDFgUSnD0ws

<https://ls24.fi/artikkelit/vertaisarvioinnilla-lisaa-osallisuutta-sijaishuoltoon?fbclid=IwAR1E0vKV1dhQYt5ilk4M9zl4D5rw9RWi7Azv7SS8L81NDw0Qt8A6g5tsBt0>

Lähteitä ja linkkejä

<https://pesapuu.fi/toiminta/lapset-ja-nuoret-kehittajina/nuoret-vertaisarvioitsijoina/>

<https://pesapuu.fi/2018/08/tunteiden-rooli/>

<https://pesapuu.fi/2018/11/uskallatko-kohdata/>

<https://pesapuu.fi/2019/04/osallisuutta-lisaavaa-valvontaa/>

https://pesapuu.fi/2018/02/te-ymmarratte-mista-ma-puhun-vertaisarviointi-sijaishuollossa/?sf_data=results&sf_paged=2

https://areena.yle.fi/1-4441475?utm_source=facebook-share&utm_medium=social&utm_campaign=areena-web-share&fbclid=IwAR3dW6THN8FJVpbv9SoB7w1nuEN34SpuEyoH6YG4aQAo9Ajx0g0GfkeH16w